

Въ Мегленъ има цигани само въ Нжте. Въ Тиквешъ и въ Щипско, Велешко, и въ околността на източна Македония циганско население има малко. Въ Тетовския, Кичевския, Дебърския, Охридския край и въ Прѣспа цигани живѣятъ главно въ градоветъ и ходятъ по селата като ковачи и като свирци на тѣпанъ и зурла.

Въ Битолско Поле има многочислени цигански махали и въ тритъ града. Най-много сж въ Битоля, дѣто образуватъ двѣ голѣми махали. Занимаватъ се освѣнъ съ ковачество още съ правене на сламници и дюшеци. Тукъ има състоятелни цигански къщи. Сжщото е въ Прилѣпъ и Леринъ. Въ Прилѣпската околностъ има цигани ковачи въ всички по-голѣми села и отъ тамъ странствуватъ по чифлицитъ и по планинскитъ села. По-многобройни сж циганитъ въ Сарж Гьолъ, особено въ турскитъ села на Руднишката Околия.

Македонскитъ цигани носятъ отличителнитъ чърти на цѣлото циганско племе. Тѣ сж живи, хитри, безгрижни и само грубата сила ги е накарала да работятъ понѣидѣ земя. Въ Скопие, Битоля и Сѣръ тѣ сж и хамали. Въ Солунъ тоя занаятъ е въ рѣцѣтъ на евреитъ. По цѣлата страна има музиканти цигани, които свирятъ съ цигулка, тѣпанъ и зурла, но нийдѣ съ гайда. Въ цѣла юго-западна Македония сватбитъ ставатъ съ циганска музика. По градоветъ цигани и циганки веселятъ съ свирни и пѣсни турското население. По пазаритъ, дѣто се продава едѣръ добитѣкъ, циганитъ играятъ важна рола, като посрѣдници.

По вѣра болшинството на циганското население е мухамеданско. Въ сѣверна и сѣверозападна Македония има доста християни цигани. Въ градоветъ Битоля и Прилѣпъ видна часть отъ циганското население е християнско и въ църковнитъ борби, държеше съ българитъ. Битолскитъ цигани сж играли рола, когато е била работата да се прѣсмѣтва отъ властитъ числото на борецитъ се страни, тогава главната часть отъ тѣхъ всѣкога е била съ екзархийската община и е давала надвѣсъ на българската страна. Отъ прилѣпскитъ цигани има единъ свещеникъ, който държи страна на Екзархията. Въ Битоля, въ циганската махала, има българско първоначално училище, въ което циганчета се учатъ много добръ, но рѣдко достигатъ до класоветъ. На всждѣ циганитъ сж много равнодушни въ религиозно отношение и празнуватъ съ турцитъ байрама, а съ българитъ Герговъ-день, Нова Година и други празници.

Циганитъ въ Македония говорятъ своя старъ езикъ, донесенъ отъ Азия, но смѣсенъ съ много български и турски думи. На всждѣ обаче тѣ знаятъ добръ български и турски. Въ Битоля и Прилѣпъ,